

Izrael 69

Staré mesto v apríli

Deň martýrov a odhalenie pamätníka 2017

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou srdečne pozýva každého na pietny akt pri príležitosti 73. výročia deportácie židovského obyvateľstva z Komárna a okolia, ktorý sa bude konať 11. júna 2017, v nedeľu o 10.30 hodine na židovskom cintoríne v Komárne (Ulica zlatého muža 1).

Slávnostný príhovor: rabín Péter Deutsch

Účinkuje: kantor Anatolij Klavanszkij

O 12. hodine odhalíme pamätník na počesť našich súvercov, ktorých v rokoch 1944-45 postrieli do Dunaja. Pamätník je umiestnený na konci Alžbetinho ostrova za budovou vodárenskej spoločnosti. Príhovor: historik **Zoltán Vági**.

Návštevníkom podujatia poskytneme autobus, ktorý odchádza o 10. hodine pred budovy Útulku na cintorín, o 11.30 hodine z cintorína k pamätníku a po skončení slávnosti späť k Útulku. Preprava autobusom je bezplatná, avšak podmienená registráciou. Registrovať sa môžete do 5. júna na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224.

Spomínajme spoločne! ■

Možnosť' objednania kóšer pekárenských výrobkov

Kóšer pekárenské výrobky si môžete najbližšie objednať na 11. júna (možnosť' objednania v nedeľu), objednávky je potrebné odovzdať do 7. júna na adrese menhaz@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ■

Zamyslenie redaktora

Je sobota večer, o dva dni privítame Pesach roku 5777. Pomaly sa treba zberať, nájsť v byte všetko kvasené, vybrať maces, pripraviť sa na sederovú večeru, vybrať hagadu, aby sme si aj v tomto roku pripomenuli príbeh odchodu z Egypta.

Aprílové Zamyslenie redaktora teda patrí niekoľkým macesovým odrobinkám z predchádzajúcich štyridsiatich rokov. Živo si spomínam, keď nám v časoch socializmu z Maďarska doručili maces zabalený v bielom papierovom vrecku, kóšer víno vo fľašiach s etiketou zobrazujúcou dvoch mužov nesúcich veľký trapec hrozna. Otec v kuchyni zatiahol rolety a povedal, že v ten večer sa nemôžeme hrať na dvore, lebo je sederový večer. Sedeli sme za stolom, vajíčka sme namáčali do slanej vody a zvonka k nám doliehali zvuky sídliska.

Pamätám sa na tvrdé macesové guľky našej komárňanskej starej mamy, ktoré vyskakovali z taniera, na slávnostné príbehy babky z Miškolcu a moje narodeninové torty upečené z macesovej múky.

Hlavou mi prebleskne spomienka na sederovú večeru v budapeštianskej komunite a na prvé komárňanské posedenie v Útulku, keď sme mohli ponúknuť len polievku a macesovú tortu.

Nemôžem zabudnúť na prvý Pesach prežitý v Izraeli, rodinnú návštevu synagógy a večeru v Raanane. A ani na údes, keď som pár dní pred sviatkom zistil, že som si z domu nepriniesol svoju hagadu a v panike som utekal do kníhkupectva blízkeho nákupného centra, aby som ukoristil poslednú hagadu v angličtine.

V čase, keď sa 251. číslo nášho Spravodajcu dostane do tlačiarne, budú už sviatočné dni za nami. Verím však, že si každý z nás zachová pozitívnu macesovú omrvinku z bezkvasných dní roku 2017. ■

PA

Rekonštrukcia domu smútku pokračuje

Strecha nad rituálnou smiestnosťou pre omývanie zosnulých v dome smútku bola v dezolátnom stave. Odborníci začali na odstránení závad pracovať pred sviatkom Pesach. Podobne, ako v ďalších častiach budovy, aj tu strechu pozdvihnú, a tým zabezpečia odtekanie dažďovej vody.

Žiaľ, na cintoríne sa na jar zvalilo viac náhrobných kameňov, ich oprava sa uskutoční ku Dňu martýrov. ■

Zomrel János Hofbauer (1922-2017)

V Izraeli zomrel náš verný čitateľ János Hofbauer, ktorý prežil holocaust a pravidelne sa vracal do nášho mesta. Lúčime sa s ním v mene celej komárňanskej náboženskej obce. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, Klub Šalom a ŽNO v Komárne podporili: Norbert Horn (Palárikovo), rodina Navon (Izrael), Eva Hanák (Štúrovo) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ V apríli navštívili Útulok študenti Gymnázia L.J.Šuleka. Hostí sprevádzal predseda náboženskej obce Anton Pasternák a František Piczek.

☆ Koncom apríla zavítali do Útulku bývalí študenti Gymnázia Vörösmartyho v Budapešti. Budovou ich sprevádzali Anton a Zsuzsanna Pasternákovci.

☆ Rekonštrukcia sály Zoltána Wallensteina, spojenej s miestnosťou múzea pokračovala umiestnením vertikálnych žalúzií. Zakrátko budú položené aj nové parkety, tým budú rekonštrukčné práce završené.

☆ Úspešne sme sa uchádzali o podporu našich kultúrnych a turistických podujatí zo zdrojov Nitrianskeho samosprávneho kraja, mesto Komárno podporilo úpravu okolia pamätníka holocaustu na brehu Dunaja.

☆ Zo zdrojov Ministerstva ľudských zdrojov Maďarska sme získali menšiu dotáciu na rekonštrukciu Útulku.

Tradícia je v Galante doma

Vnedelu 5. marca tohto roku sa v galantskej modlitebni opäť konalo každoročné stretnutie členov tunajšej náboženskej obce, ale aj súvercov z okolitých miest a zo zahraničia pri príležitosti Zajin adaru, t.j. 7. dňa mesiaca adar, ktorý je dňom narodenia a úmrtia proroka Mojžiša. No zároveň aj významnou epizódou v dejinách galantských Židov.

Okrem spomienky na Mojžiša si Galantania a hostia pripomínajú významného rabína Telča, ktorý tu pôsobil a odpočíva na tunajšom cintoríne. Keď v meste prepukla morová epidémia, Židia všemožne hľadali pomoc. Keď prišli za rabínom Telčom, položil im otázku, či dodržiavajú všetky predpisy a zvyky. Vtedy si uvedomili, že bola prerušená tradícia návštevy a pohostenia v každej židovskej domácnosti. Keď ju obnovili, epidémia ustala. Odytedy sa na Zajin adar dodržiava zvyk, ktorý robí galantskú obec jedinečnou v celom židovskom svete.

Členovia chevra kadiša navštívili dopoludnia každú galantskú rodinu, kde ich čakalo hojné pohostenie. Tento rok sa k nim pridali aj zahra-

niční hostia: predseda Ústredného zväzu náboženských obcí Maďarska András Heisler so svojimi kolegami Andreou Deák a Ákosom Nagyom. Následne sa na cintoríne konalo pietne stretnutie a popoludní bohoslužba a spoločenské posedenie v priestore modlitebne a kultúrnej miestnosti obce. Pozvanie prijali členovia náboženských obcí, ale aj ďalší hostia, medzi nimi predseda ÚZ ŽNO v SR Igor Rintel, tajomník Martin Kornfeld, bratislavský rabín Baruch Myers, ktorý predniesol hesped, rabín Péter Deutsch z budapeštianskeho obvodu Námestia Bethlena, predstavitelia Múzea holokaustu v Seredi a ďalší hostia. Prišli aj rodáci zo zahraničia. Galantania privítali o.i. pána Jožka Katza z

Dublinu s manželkou Renátkou, ktorý v detstve trávil veľa času u svojho galantského strýka Izidora Katza a jeho manželky Edity. V predvečer Zajin adaru pozval všetkých priateľov na milé spoločenské posedenie a „šmúzovanie“ o starých časoch, ale aj o súčasnom živote rovesníkov.

Pri príležitosti 7. adaru, ktorý je zároveň aj dňom chevra kadiša, si účastníci pripomenuli súvercov, ktorí nás opustili v uplynulom roku. Na ich počesť zaznela zádušná modlitba El mole rachamim.

Po oficiálnej časti slávnosti sa už medzi hosťami rozprúdila živá debata, spojená s tradičným pohostením: vajčekom a žemlou zvanou „lábelli“ a rybami v orechovej omáčke z kuchyne pani Blanky Löwingerovej. Zaznela aj tradičná pieseň „Szól a kakas már“ v podaní manželov Wernerovcov, členov Pressburger Klezmer Band.

Bolo nám spolu dobre...dovidenia o rok v Galante! ■

K. Potoková

V duchu našich tradícií – sederový večer v Komárne

V duchu našich tradícií sa v prvý večer Pesachu 5777 zišli v budove Útulku všetci tí, ktorí si chceli spoločne pripomenúť odchod našich pred-

kov z Egypta. Pri slávnostne prestretom stole v rozšírenej miestnosti Zoltána Wallensteina sledovalo čítanie z hagady viac ako šesťdesiat prítom-

ných zo širšieho regiónu. Sviatočnú liturgiu a spoločnú modlitbu viedol Mihály Riszoványi. Zoznámili sme sa s prvkami sederovej misy a s príbehom, ktorý sa v židovských rodinách a komunitách dedí z generácie na generáciu. Chutnú kóšer večeru priviezli aj tentoraz z Budapešti. Hostí privítal koordinátor Tamás Paszternák a zároveň informoval o blížiacich sa podujatiach.

Deti sa o tradíciách spojených so sviatkom dočítali z farebných publikácií pre najmenších zo série „Zsidongó“.

K úspechu podujatia významnou mieru prispeli vedúci kancelárií. Členovia komunity aktívne pomáhali pri pohostení a upratovaní. ■

PA

Kiduš so Spolkom priateľov J. Schweitzera

Už poldruha desaťročia sa každý druhý piatok večer, po modlitbe Erev šabat, schádza v Dome osvety Erzsébetváros v Budapešti na Wesselényiho ulici malá spoločnosť. Tvoria ju priatelia a rodinní príslušníci hlavného rabína Józsefa Schweitzera. Tradícia pokračuje aj po smrti hlavného rabína.

Na pozvanie tety Ági, manželky pá-

na hlavného rabína, som sa dňa 21. apríla mohol tejto tridsaťčlennej spoločnosti prihovoriť. Stály hosťiteľ László Hacsek bol práve na dovolenke, prítomných teda privítal Gábor Schweitzer, ktorý bol aj moderátorom večera. Kiduš odriekal Miklós Ébner, ktorého predkovia pochádzajú z Bátorových Kosíh. Po mojej krátkej

prednáške mi prítomní položili množstvo otázok a viacerí si zaspomínali na návštevu nášho Útulku. Bol to príjemný večer plný zaujímavých tém.

Ďakujem za pozvanie a milej spoločnosti želim, aby tradícia založená pánom hlavným rabínom trvala ešte dlho! ■

PT

Židovský život vo Zvolene – rozhovor s Jozefom Klementom

Narodil som sa v Turčianskych Tepliciach v rodine, kde sa o židovstve hovorilo ako o niečom, čo si človek nesie po celý život v dobrom aj v zlom. Nemal som veľa informácií o židovských tradíciách, lebo sa u nás nedoržievali. Mama sa modlila svoje vlastné modlitby a otec na Jom kipur do práce nešiel. Po základnej škole som išiel na Strednú školu pre zubných laborantov do Žiliny.

Po jej ukončení som začal pracovať ako zubný laborant v nemocnici vo Zvolene. Práca ma veľmi bavila, ale pre alergiu na živicu, ktorá sa v tom období v laboratóriu veľa používala, som musel z práce odísť. Po absolvovaní Strednej školy strojníckej vo Zvolene a následne Energetického inštitútu som pracoval v Nemocnici Zvolen na Technickom oddelení ako energetik.

Medzičasom som sa oženil. Máme dve deti Elu a Barboru, ktoré sú už dospelé a žijú si svoje životy.

Po roku 1990 som začal podnikáť v oblasti výroby pečiatok, tlačovín a reklamy. Založil som firmu Klemo. Dnes - po 26 rokoch - vidím, že som sa rozhodol správne.

Ktoré boli najvýznamnejšie obdobia židovskej komunity vo vašom meste?

Históriu židovských sviatkov som začal vnímať viac po nežnej revolúcii.

10 - 15 ľudí z Banskej Bystrice a Zvolena založilo Židovskú náboženskú obec v Banskej Bystrici. Prví ma oslovili Redlingerovci. Začali sme sa stretávať, zo začiatku v prenajatých priestoroch. Nadšenie, že niekde patrím, bolo veľké. Snažil som sa s celou rodinou a ostatnými členmi komunity pripravovať akcie, ktoré priťahli aj ďalších. Postupne sa počet členov obce zvýšil na sedemdesiat.

Prvým predsedom obce bol Juraj Turčan. Prvý Pesach sme urobili pod láskavým vedením a dohľadom kantora Neufelda z Brna.

MUDr. Eva Krečová bola prvá, ktorá priniesla na naše stretnutia pripomínanie - čítanie o veľkých sviatkoch.

Boli sme prvá obec, ktorá začala robiť makkabiadu po druhej svetovej vojne. Po pätnástich rokoch sme ponúkli možnosť pokračovať v tejto tradícii Ústrednému zväzu ŽNO v SR. Pripravovali sme nielen športové podujatia, ale aj kultúrne aktivity.

Navštevovali sme spriatelene židovské komunity na Slovensku. Pri mnohých aktivitách nám veľmi pomáhala pani Alice Gingold, ktorá prišla do Zvolena

v deväťdesiatych rokoch z USA ako vyslankyňa mierových zborov. Niekoľko rokov nám nezištne poskytovala neoceniteľnú pomoc pri rozvíjaní židovského života v našej znovuzrodenej komunite. Vďaka jej úsiliu, nadšeniu a zapojeniu svojich priateľov a blízkych, sme dostali v úplných začiatkoch literatúru aj materiálnu pomoc, ktorá nám umožnila začať praktizovať veľké sviatky. Boli to jednoduché opisy postupov pri Pesachu, Purime, Chanuke, ktoré sa preložili z anglického jazyka do slovenčiny. V neposlednej miere aj chanukové sviečky, ktoré prišli vďaka jej úsiliu do rodín, pesachové taniere, dreidle pre najmenších, dokonca krásny šofar - v obci sa našiel aj člen - vnuk posledného kantora v Banskej Bystrici Leo Redlinger, ktorý dokázal na ňom trubiť.

Bez jej aktívnej pomoci a podpory by naša obec bola v mnohom ochudobnená. Žiaľ, tento vzácny človek už nie je medzi nami. Na jej pamiatku je osadená tabuľa na Židovskom cintoríne vo Zvolene.

Pred pár rokmi bol odovzdaný Park ušľachtilých duší. Predstavte, prosím, čitateľom tento projekt.

Jednou z pilotných spoločných akcií, ktorá priniesla veľké kultúrne obohatenie pre celé mesto, bola rekonštrukcia židovského cintorína vo Zvolene. Podarilo sa nám prakticky zo smetiska urobiť kultúrny priestor.

V roku 1998 sme zrekoštruovali cintorín a slávnostne sme otvorili celý priestor. Návštevníci môžu vidieť zrekonštruovaný náhrobník na masovom hrobe, kde je pochovaných 128 ľudí zastrelených na tomto mieste pred koncom druhej svetovej vojny.

Na vnútornej časti múru cintorína sú osadené mramorové tabule s menami 633 židovských obetí deportovaných do koncentračných táborov vo Zvolene a okolia.

Od roku 1993 každý rok robíme na cintoríne spomienkové trizny. Predstavitelia mesta čítajú sedemdesiat mien z tohto zoznamu a zapalujú sviečky. Celá

akcia má ekumenický charakter. Biskup, dekan, rektor, vikár, kňaz, riaditelia škôl čítajú mená zavraždených židov.

Pred židovským cintorínom sa vybudoval z prostriedkov Izraelskej obchodnej komory na Slovensku sklený monument - „Pamätník ušľachtilých duší“. Je to jediný pamätník na Slovensku, ktorý si pripomína hrdinov - obyvateľov Slovenska, ktorí pomáhali Židom v ťažkých časoch. Podieľali sa na ňom traja autori: Mgr. Art. Paľo Macho, výtvarník Peter Kalmus a Ing. Arch. Peter Abonyi. Pri pamätníku sú pod sklom v troch veľkých „kazetách“ kamienky, ktoré Peter Kalmus rituálne obalil mosadzným drôtom. Jeden kameň za každého deportovaného Žida počas existencie Slovenského štátu. Sklo je osadené medzi kolajnícami so smutnou symbolikou.

Súčasťou pamätníka je „Cesta pokory“, ktorej autorom je Ing. arch. Abonyi. Nachádza sa asi dva metre pod zemou a pripomína hrob. Návštevník unikátneho pietneho miesta prechádza za zvukov pohrebného židovského žalmu až k svetlu na jeho konci.

Pred dvomi rokmi, na návrh Evy Klementovej, sa začali čítať mená Spravodlivých medzi národmi. Som presvedčený, že títo ľudia si zaslúžia nielen byť prečítaní, ale ich mená majú byť vytesané a osadené na múre židovského cintorína vo Zvolene, ktorý by niesol názov „Múr cti“.

Pod záštitou prof. Nižňanského a gen. riaditeľa Pamätníka SNP v Banskej Bystrici pána Mičeva organizujeme v deň trizny konferenciu na tému holokaust. Zúčastňujú sa na nej stredoškólcami so svojimi pedagógmi. Prednášajúci sú odborníci v danej téme, prednášky sú citlivo pripravené pre túto vekovú kategóriu a sú skvelou pomôckou a doplnením učebných osnov pre túto kapitolu našich a svetových dejín.

(Pokračovanie na strane 5.)

Sochár, umelec, autor – rozhovor s Valerianom Trabalkom – II. časť

Aké publikácie so židovskou tematikou ste doteraz pripravili?

V roku 1996 som vydal Prvý hebrejsko-slovenský slovník, ktorý je skutočne prvý a jediný svojho druhu na slovenskom knižnom trhu. V roku 1999 sme zostavili s D. Polakovičom (Židovské muzeum Praha) Katalóg kníh bratislavskej synagogy.

Práce, ktoré som počas svojho pôsobenia v IJ napísal, boli postupne publikované: Hebrejský šlabikár, niekoľko zošitov Gramatiky a Čítaniek. Nasledovali výstupy grantov Úvod k rabínskym komentárom, Komentáre k Tóre, Halacha a Agada. Niektoré príspevky vyšli v rôznych zborníkoch, ktorých editorom bol Egon Gál a Peter Salner.

V roku 2000 vyšiel môj preklad Modlitieb na uvítanie šabat. V 2004 som preložil a zostavil Pesachovu Hagadu. S Janou Mielcarkovou sme vydali učebnicu ivritu Základy hebrejčiny (2002, 2006). V minulom roku vydala Izraelská obchodná komora na Slovensku môj preklad Antológie Talmudu (podľa A. Steinsaltza) a ŽNO Bratislava Modlitby synov Jisraela na sobotu.

Predstavte nám, prosím, najnovšiu modlitebnú knihu na sobotu.

Sidur na Šábes som preložil už v roku 2004, dlhší čas ležal u rabína Myer-

sa a r. Steinera pripravený na korektúru, mal vyjsť vo vydavateľstve ÚZ ŽNO Chaim, ktoré však prestalo existovať. Našťastie terajší predseda bratislavskej obce Egon Gál podporil myšlienku vydať túto dôležitú liturgickú literatúru. Posledné slovenské preklady sú z tridsiatych rokov minulého storočia.

Sidur obsahuje hebrejský text, transkripciu podľa aškenázskej výslovnosti a preklad v súčasnej slovenčine. Obec ho vydala v náklade 200 ks. Pokiaľ viem, rabi Myers, ktorý mi pomohol cennými pripomienkami, ho v synagóge používa. Napadlo mi, že by aj ostatné obce mohli mať záujem o sidur na Šabat, rozposlal som preto mejly s ponukou, aby som zistil popyt. Zatiaľ prejavilo záujem asi päť obcí. Knihu som nútený vydať vlastným nákladom, takže musím zohnať dostatok záujemcov. Cena jedného výtlačku je 12 EUR. Snáď môžem uviesť moju e-mail adresu pre prípadných záujemcov: vtrabalka@gmail.com

V „šuplíku“, či dnes skôr v počítači, mám preložené ďalšie sidury, na všedný deň, na kabalat šabat s minchou a maarivom a na odchod soboty. Začal som pracovať aj nad machzormi, teda modlitebnými knižkami na sviatky. Uvidíme, či sa podarí nájsť finančné prostriedky na ich vydanie.

Okrem modlitebných knižiek som preložil veľa náboženskej literatúry, spomeniem Chumaš, Šulchan aruch, všetky megily, niektoré traktáty Mišny, Antológia Mišny (tá by mala vyjsť v Izraelskej obchodnej komore na Slovensku tento rok). Všetky preklady sú s komentármi.

Ako vidíte súčasnosť židovskej komunity v SR? Aké sú vaše vízie ohľadne menších miest?

Nie som jasnovidec, ale zdá sa, že mladí ľudia sa zapájajú do komunitného života, prinajmenšom v Bratislave. Náboženský život „strážia“ dvaja ortodoxní (Chabad) rabíni, Baruch Myers v Bratislave a Zeev Stiefel v Piešťanoch. Niekoľko rokov úspešne pôsobil v Bratislave a vlastne na celom Slovensku liberálny rabín Míša Kapustin z Krymu.

Nedávno som bol v Trenčíne. Obec, ktorá sa obnovila pred štyrmi rokmi, má 48 členov. Okrem spoločného trávenia sviatkov a iných aktivít organizujú každomesačné prednášky s rabínom Kapustinom. Majú krásne priestory a veľmi aktívnu predsedníčku, pani Oľgu Hodálovú. Myslím, že pri dobrej vôli majú aj malé mestá potenciál udržať si svoju komunitu.

*Lubina, Kopanice u Frantov,
30. januára 2017 ■*

PT

Židovsky život vo Zvolene

(Pokračovanie zo strany 4.)

Študenti majú možnosť diskutovať s prednášajúcimi. Na záver sa im premietne film s tematikou vojnových udalostí. Zvolen má ešte jeden priestor, pripomínajúci dopad akejkoľvek totality na životy občanov.

Za pomoci Rotary klubu Zvolen a Ministerstva kultúry SR sa nám podarilo vybudovať „Park zabudnutých susedov“. Pripomína obyvateľom mesta, že mali susedov, ktorí tu žili a jedného dňa museli odísť. Neboli pohodlní oficiálnej štátnej moci - nielen Židia, ale aj Česi, Rómovia, antikomunisti. Spomienku na týchto ľudí robíme 8.mája.

Tento priestor sme otvorili pred piatimi rokmi. Jeho súčasťou je fontána v

tvare vybúraných dverí. Návrh parku a fontány urobil Ing. arch. Igor Faško. Fontánu realizoval Marian Skučka.

Je dôležité nezabúdať na históriu. Nemenej dôležité je venovať sa mladšej generácii. Zaujať ich novými, pre nich zaujímavými aktivitami. Vytvárať im priestor na stretávanie. Podporiť ich pri stretávaní a povedať im, kde sú ich korene. Nie vždy to stačí a nie vždy sa náš úmysel podarí. Často nie sú naše návrhy pre mladých akceptovateľné, preto je dôležité, aby sme boli pripravení počúvať, keď prídu so svojím návrhom.

Ako vyzerá v súčasnosti židovský život vo vašom regióne?

V minulosti sme sa snažili navštevovať susedné obce, chodili sme aj do Čiech, Maďarska a Poľska. Tieto aktivity sa vytratili. Myslím, že je to škoda.

Každá obec môže niečo ponúknuť.

Nielen trzny, ale aj kultúrne podujatia alebo šport. Pokiaľ sa výbory obcí nebudú snažiť dopĺňať teraz už prestarnuté obce na Slovensku mladými členmi, malé obce sa budú postupne rušiť. Zostanú len dve alebo tri obce vo veľkých mestách.

Treba myslieť aj na starú a starnúcu generáciu, ktorá sa narodila po druhej svetovej vojne. Vytvoriť seniorské zariadenia, ktoré by boli pre nich dôstojným miestom na život.

Ako vidíte budúcnosť židovskej komunity na Slovensku? Aké sú vaše vízie ohľadne menších miest?

Mnoho oblastí treba udržiavať, ale mnohé treba aj rozvíjať. Verím, že aj keď nás je len "pár" dokážeme ešte chvíľu niesť pochodeň židovstva a dokážeme ju odovzdať mladšej generácii, ktorá nikdy nesklamala. ■

PT

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

A konyhai posztcionizmus A.B. Jehosua regényében

A posztcionizmus mozgalom illeszkedik az univerzális mozgalmakhoz főleg a globalizációs ideológiákhoz, a fő szóvivőjük az úgynevezett baloldali pártok és hívei. Nem könnyű pár sorban összefoglalni a különböző szempontjait ennek a mozgalomnak és hatásait a politikai és a mindennapi életre.

De szeretném összekötni két következményeit: a modern héber irodalmat és az izraeli konyhát, meglepetésemre az összefüggést A.B. Jehosua regényében a posztcionizmus ideológia magyarázza meg. A cionizmus egyik fontos alapja volt a diaszpórai zsidók Izraelben való letelepedésének és Izrael állam megalapításának és fejlődésének. Ez az álom csak részben valósult meg. A világ zsidóságának csak egy része lakik Izraelben, de az állam megalakult növekszik és fejlődik. A megerősödött cionista ideológia már kevésbé aktuális, más problémákkal kell szembeszállni, például az ország liberális és demokrata jellegével.

A posztcionista ideológia hívei között írók, költők, színészek arra hívják fel a figyelmet, hogy az Izrael Állama szerintük nem ad elég állampolgári jogot az 1948-tól az államban lakó arab, muzulmán és keresztény lakosoknak. Ha az állam hasonlítani akar más európai és nyugati államokra, és modern, liberális, demokrata országnak minősíti magát, nem lehet az izraeli arab közösséget marginalizálni. A vita folytatódik és a minden napi élet jobban élesíti a konfliktust a cionisták meg a posztcionisták között. A modern Héber irodalomnak

is nagy szerepe van a cionista ideológia kritikájába és a posztcionizmus erősödésében. A.B. Jehosua a héber irodalom egyik legismertebb írója nem titkolja a politikai nézeteit. Novelláiban az izraeli arab társadalom leírásából lehet látni, hogy ő mennyire keresi az ideális együttélést, aminek a kulcsát a konyhába lehet megtalálni. "A Felszabadult Menyasszony" című novella az arab konyha csodás ételeinek leírása nem csak a regény cselekményét szolgálja, hanem az író posztcionista ideológiát is bemutatja. A közeledés és a megértés a két nemzet között a kis tettekkel, a mindennapi élet közös szokásaival és rutinjával elérhetőek. A regény zsidó szereplője párszor ellátogat egy galileai arab faluba és hamarosan megérti, hogy az egyik domináns vonzóerő a szívélyes vendéglátás, aminek a csúcspontjai a legízletesebb ételek és italok. Az asztal majdnem összeomlik a sokféle ízletes hústól, körettől és édességtől és a vendég csak ott talál nyugalmat és megértést.

Nem titkolom, hogy ez a nézet talán naiv és sajnos nem bizonyított mindenhol, de Jehosua is tudja, hogy a regény fontos szerepe az, hogy bemutasson alternatívát, olyan valóságot hoz-

zon létre, amelynek ha van csak 1 % esélye van a megvalósulásra akkor is fontos közölni és reménykedni benne.

Az arab nyelvű országokból származó izraeliek már otthonról ismerik az arab konyhát és mások is megkedvelték például a humuszt, a pitakenyeret és különlegesen pár édességet. Az autentikus izraeli konyhában megtalálhatók az itteni nemzetek ételei, lehet mondani, hogy ezen a téren már gyakorolják az együttélést és a megértést. A galileai konyha szinonimája arab és zsidó ételeknek, egzotikus fűszereknek és sok saját termelésű zöldségnek.

Lencse és tésztakörítés a galileai konyhából

Hozzávaló: 1 pohár barna lencse, 20 dkg széles metélt, 1 hagyma, só, bors, darált kömény, 3 pohár víz, 1/2 pohár olívaolaj, apróra vágott petrezselyem, 1 pohár mandula és fenyőmag.

Elkészítés: A lencsét kb. 2 óra áztatás után 3 pohár vízbe főzzük és hozzáadjuk tésztát. Leszűrés után hozzáadjuk a 1/4 pohár Oliva olajban pirított hagymát, és a maradék olajba pirított mandulát és fenyőmagot. Összekeverjük és hozzáadjuk ízlés szerint a fűszereket, tálalás előtt az apróra vágott friss petrezselymet. Aki szereti, a petrezselyem felét korianderre cserélheti. ■

Dr. Orna Mondschein

